

centena millia virorum vitam agere cœlibem cogant, totidemque feminas immaritatas ex consequenti mori sinunt.

27. Sed ne à me ista tantum dicta reputentur, minorisque proinde roboris sint, audiantur hac de re SS. Patres; & quidem Origenes homilia 23. in lib. Numeror. Eusebius lib. 1. demonst. Evang. c. 9. Cyrillus Hierosol. Catech. 12. Gregorius Nyssenus lib. de Virginitate cap. ult. Quos cum N. 6. h. t. ad longum jam retulerimus, ad eos, ne actum repetamus, Lectorum remittimus; sed præcipue ad locum Siricii Papæ N. 9. h. t. descriptum, qui rem præsentem ad Sæculi IV. finem ita conficit, ut adversarii nostrorum Sæculorum argumentum vix sint inventuri, quod ille tum jam non præoccupasset, & distulasset. Unum hic adferemus Hieronymum ab Authore antiquissimo, qui Apologiam pro Decretis Gregorii VII. contra Simoniacos, & canonicos Clericos in Concilio Romano editis concinnavit, in prædium cause Gregorianæ ex libro contra Jovinianum vocatam, ubi ita habet: *Si Laicus, & quicumque Fidelis orare non potest, nisi vacet ab officio conjugali, Sacerdoti, cui semper pro populo offerenda Sacrificia, semper est orandum; si semper orandum est: ergo semper carendum matrimonio.* Nam & in veteri Lege, qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant, sed etiam purificabantur ad tempus, ab uxoribus separati. Hæc igitur motiva, à Doctissimis & Sanctissimis Patribus allata, legem cœlibatus ab Ecclesia Latina Clericis majoribus impositam justificanc. Sed & communis hominum sensus, si præjudiciis adulteratus non sit, in œconomiam Ecclesiæ Latinæ circa cœlibatum sacrorum Ministrorum conspirat. Omnes enim homines prima quasi fronte inconvenientiam commercii conjugalis cum exercitio Sacrorum agnoscunt, cujus rei indicium manifestum est in eo, quod ut rem tur-

pem & inconvenienciam è vestigio judicarent, si maritaliter convenientem in loco sacro, vel sacrum Ministerium ab uxoris amplexibus ad sacra faciendâ se propientem deprehenderent. Qui communis & quasi naturalis culturarum gentium sensus, sicut ethnicis occasio fuit, ut bigamos sacrificulos abhorrent, vel cœlibes prorsus habere vellent, uti testatur S. Hieronymus contra Jovinianum; sicut ipsum Deum permoverunt, ut in veteri Testamento Sacerdotes à cubili, dum sacra faciendâ incumbere, lege removeret: cur criminationi justæ Ecclesiæ Latinæ serviret potius, quæ in lege Gratiæ, quæ tota spiritalis est, ulium disciplinamque ab Apostolicis temporibus derivatam legibus suis stabilivit; quam praxi Ministrorum DD. Protestantium, qui ultra limites Sacrorum carnalis legis veteris progressi, Musæum cubili uxorio perpetuo contiguam habentes, ad sacra faciendâ, saltem in oculis populi in dies procedunt, sicut Sponsus de thalamo suo. Sed Querelæ eorum, mustitationesque audiantur.

Solvuntur Objectiones.

28. **C**apita VII. à Wicelio pro justificandâ Clerogamia in *Via Regia* supra N. 20. proposita, primo loco adferenda sunt. Quorum I. ita sonat: Scriptum est: *Sacerdos Virginem ducat uxorem.* Quæ vetus lex moralis est, habens adhuc vigorem; non extremalis, hoc est, abrogata, subjungit ille. II. Novo Testamento illucescente per Joannem Baptistam, erat hujus Pater Zacharias Sacerdos Domini, habens Elisabetham uxorem. III. Recenset Paulus Apostolus in regula, quam ad Timotheum præscripsit Presbyteris Novi Testamenti, ut sint *unius uxoris Viri*. IV. Eandem regulam ingeminat ad Titum. V. Ipsos Apostolos uxores habuisse proprias, Divus Ignatius, & Clemens Apostolicus ido-

idoneus testis est. VI. In primitiva Christi Ecclesia tam Orientis, quam Occidentis duravit Clerogamia improhbita. VII. Et duravit improhbita, quia Apostolica, usque ad tempus prohibitionis primariæ per Siricum & Callistrum II. factæ. Post secundariæ prohibitiones secutæ sunt per Concilium Carthagenense, per Gregorium & Innocentium, maxime per Satanissimum (1) Hildebrandum. Sed hanc prohibitionem, quia neque Apostolica, neque universalis existit, Oriens non recepit. Decreta vero canonica, quæ conjugio favent, illud tantum postulant, ut uxor virgo ducatur ante Ordinationem Sacerdotalem. Colophonem deinde oraculis è tripode phantastici sui cerebri depromptis subnectens, in *abusibus Regiæ viæ* à se additis ait, Concubinarium Sacerdotum statum à cœlibatus lege promanare: ex quibus omnibus tandem infert, constitutionem istam humanam, qua prohibetur conjugium Presbyteris, ac distrahitur contractum, *pugnare cum jure naturali, cum jure divino, cum Evangelio, cum veterum Synodorum constitutionibus, cum exemplis veteris Ecclesiæ, &c. Væ nobis! væ nobis!*

29. Respondeo ad I. Nihil ineptius à Wicelio in rem suam adduci potuisse, quam v. illum 13. cap. 21. Leviticus: *Sacerdos Virginem ducat uxorem.* Ibi enim matrimonium Sacerdotibus veteris Legis præceptum esse simpliciter, qui contextum legerit, non inveniet, etiam is, qui vitra auctentia primæ classis adhibuerit; bene vero etiam lippus videbit, lege illa matrimonium Sacerdotum ad *certas Personas* restringi. Sic autem habet v. 14. *Viduum autem, & repudiatam, & fordidam, atque meretricem non accipiet; sed puellam de populo suo.* Sed si lex illa moralis est, hoc est, non abrogata, Tom. II.

atque ad mentem egregii Wicelii intelligenda, cur Sacerdotes Protestantium, in quorum favorem Wicelius tempore præsentis reformationis scripsit, eam non observant, & viduas impune ducunt? nempe quia sunt oves, sine Pastore, sine lege Mosaica, & Paulina errantes. Quod autem Sacerdotes veteris Legis & uxores ducere poterint, rationem affert Siricius Papa N. 9. relatus: *Quia non ex alia, nisi ex tribu Levi quisquam ad Dei ministerium fuerat præceptus admitti.* Quo sensu libenter admittimus obligationem matrimonii, etiam pro toto genere humano in globo accepto, id quod tamen nullatenus officit nostro intento, & merito: nam si juxta stultam sequelam, quam ex hoc textu deducit Wicelius, quod nempe hæc lex (quam supponit matrimonii Sacerdotibus omnibus esse præceptivam) adhuc fit obligatoria, omnes, & singuli Ministri sacri novi Testamenti uxores ducere debent: ergo multo magis reliqui Christiani: stulte igitur Christus, stulte Paulus cœlibatum consuluit. Sed pudet me magis has resellere, si magnum Goldastum non puduit illos ex Bibliothecis corradere.

30. Ad caput 2. quod ex dictis abunde resellit, respondeo. Zacharias Sacerdos veteris Testamenti habuit uxorem juxta Wicelium & veritatem: Jeremias Propheta de Sacerdotibus, qui fuerunt in Anathoth, juxta S. Ignatium Martyrem à Wicelio citatum, uti mox referemus, & eandem veritatem non habuit uxorem. Quod igitur concludendum? ergo omnes Sacerdotes debent uxores ducere, tam in Veteri, quam in Novo Testamento? minime.

31. Ad 3. & 4. caput, nescio, an respondere, an ridere, an indignari, an capillis adductum Wicelii, Goldasti, eorumque sequacium, cœcietatem Joviniani, F ac

(1) Al. Sandiff. sed male, ita enim Auctor scripserat, alludens ad nomen Heldebrand. Nota est marg. affectuosissimi in Sedem Apostolicam Goldasti.

ac Vigilanti hereticorum IV. sæculi tenebras superantem deplorare debeam? ergone Episcopus nolens volens ex mandato Apostoli non tantum uxorem ducere, sed etiam maritali officio perfungi debet? Paulus igitur, dum hæc mandavit, seipsum ac cælibatum suum condemnavit 1. ad Corinth. 7. v. 7. Et dilectus Christi Discipulus Joannes ob impedimentum Virginitatis Episcopatum canonice non est affectus. Hæc non est mea, sed S. Hieronymi contra Jovinianum Ministrorum Protestantis Ecclesie Protoperentem sententia, quem vix non piget referre, cum Apostolus ipse controversiam dirimat; sic autem habet: *Sed et ipsa Episcopalis electio mecum facit: non enim dicitur, eligatur Episcopus, qui unam ducit uxorem, et filios faciat; sed qui unam habuerit uxorem, et filios in omni subditis disciplina. Certe confiteris non posse esse Episcopum, qui in Episcopatu filios faciat; alioquin si deprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur. Est post multa interjecta: Alioqui, si juxta sententiam Apostoli non erunt Episcopi nisi mariti, ipse Apostolus Episcopus esse non debet, ut qui docet, Volo autem omnes esse sicut ego sum; et Joannes indignus hoc gradu estimabitur. Jovinianus ergo ipse cum Vigilantio, cælibatus sacrorum Ministrorum acerrimi hostes, Apostoli locum recte explicuerunt, et saltem Episcopos sub penis adulterorum Sæculo IV. continentis post sui electionem esse debere fassi sunt: et isti dormitanti, & quidem non unicubi, Apostolico textui sensum, de quo nunquam somniavit, assignere, atque utriusque Ecclesie disciplinam de cælibatu Episcoporum jam sæculo IV. canam, utpote ab Apostolicis temporibus derivatam, ad libidinem suam sus deque vertere presument?*

32. Ad V. respondeo, S. Ignatium Martyrem S. Joannis discipulum equidem fateri Apostolos aliquos fuisse uxoratos,

& quidem in Epistola ad Philadelphenses, quæ est una ex VII. quas nostri Critici pro genuinis Sanctissimi Martyris scriptis contra doctissimos quosdam Calvinianæ sectæ Ministros agnoscunt. Sic enim habet, postquam Virginitas exemplum Jeremiæ, Joannis Baptiste, Evangelistæ, Timothei, &c. proposuisset, de non Virginitibus: *Non detraho autem cæteris Beatis, qui nuptiis copulati fuerunt, quorum nunc memini. Opto enim Deo dignus ad vestigia eorum in regno ipsius inveniri, sicut Abraham, et Isaac, et Jacob, sicut et Esaias, et ceteri Prophetæ, sicut Petrus, et Paulus, et reliqui Apostoli, qui nuptiis fuerunt sociati, qui non libidinis causa, sed posteritatis subrogandæ gratia conjuges habuerunt. Sed quid inquit? ergo Apostoli, dum à Christo vocarentur, non erant omnes virgines? quæstio est ad præsens institutum ad limam hujus testimonii expendenda. Ergo dum amore Christi omnia reliquerunt, non etiam uxores, si quas habuerunt superstites, quantum ad unum matrimonii deseruerunt? nihil de hac re, quæ sola ad rem presentem faceret, determinat Ignatius l. cit. qui an Sæculo VI. genuinæ huic Epistolæ non sit intrusus, vadem agere non possum, cum editionibus Usleri et Vessii carens eum occasione hujus objectionis quæverim, et invenierim in mendosa antiquiori editione Lovanii A. 1566. cum operibus S. Dionysii Areopagite proculsa. Quod citationem S. Clementis, qui fuit S. Petri discipulus, attinet, et epistolas ejus, et constitutiones apostolicas ejus nomine evulgatas evolvi, nihil autem ad Wicelii intentum inveni, tum quia plura ejus scripta sunt apocrypha (lib. 1. c. 2. §. 2. & c. 4. §. 5.), tum si quid habet, sententiæ Ignatianæ certo erit conforme. Relegatur ex superabundanti N. 4. h. t.*

33. Ad VI. & VII. punctum enucleandum serviant N. 6. & 7. h. t. in quorum

priori,

priori, si vera est sententia Thomassinii, quod nempe cælibatus sacrorum Ministrorum ab ipsis Apostolis lege firmatus fuit, ruit argumentum Wicelii & DD. Protestantium: sin autem, tunc rationes in probatione propositionis adductæ economiam Siricii aliorumque Pontificum, ac Conciliorum justificant. Sed velim paulisper expendant Adversarii canonem 9. Concilii Ancyranii ibi, & N. 9. h. t. adductum, videantque an epocha præcepti cælibatus non sit paulo altius figenda? nec prætermittant reflectere, quod equidem in Ecclesia subinde permixtum fuerit sacris Ministris, exceptis Episcopis, uxoribus ante Ordinationem ductis frui, nullatenus autem, & nunquam post Ordinationem uxores ducere, aut ante illam non Virgines ducere, aut Virginitibus ductis tempore vicis suæ cohabitare, uti in superioribus demonstratum est. Et judicent, utri nostrum impingant, & quidem utroque calce in disciplinam ab Apostolorum temporibus sacram?

34. Ad Colophonem à Wicelio captibus suis subnexo, quem uno ore jactant in hodiernum diem DD. Protestantes, quod nempe lex cælibatus in Ecclesia Latina causa sit concubinitus, & fornicationis in Sacerdotibus Romanæ Ecclesie, id quod etiam objecit Photius Nicolao I. ipsos una cum Græcis appello Judices, quænam ex his oppositis propositionibus vera sit? an illa istorum, *Cælibatus generat concubinitum*: an vero illa S. Pauli 1. ad Corinth. 7. *Cælibatus facit hominem indivisum, et cogitare ea, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo?* & si S. Paulum mendacii justo accusare poterint, eos ex tripode loqui lubeat fæbor. Non igitur cælibatus, sed concupiscentiæ infrænata Sacerdotum eos facit concubinitarios, & fornicarios in Ecclesia. Et si, omnes conjugati Ministri aliarum Ecclesiarum ab hac labe immunes sunt, levent lapides, mittantque eos

in nostros incontinentes. Memint autem me legisse, S. Chryostomum sua ætate judicasse dari plures adulteros conjugatos, quam cælibes fornicatores. Ecclesia ergo Catholica sicut in omnibus, ita & in hoc puncto eligit id, quod perfectius est, votoque Salvatoris magis conforme, non attendens, quid inde vitio hominum per accidens sequi posset; si enim & Deus hanc considerationem quiddam valere voluisset, nunquam verbum suum scriptum humano generi communicare debuisset: utpote ex quo gentiles idololatram, hæretici suos errores fabricarunt, sed fabri ipsi fortunæ suæ, non vitio Scripturæ. Nec ingeratur tritum illud: *Non omnes capiunt verbum hoc*. Vel enim ex illis Christi verbis erronee colligunt castitatis perpetuæ observantiam aliquibus hominibus in specie esse impossibilem: & tunc fornicationem vel pollutionem iis, qui maritos, vel uxores advertebat fortuna accipere etiam volentes nequeant, esse licitam colligant est necesse, cum nullum necessarium sit peccatum. Quod blasphemum est vel cogitare. Vel recte inde eliciunt, illam quibusdam esse observatū perdifficilem, & tunc ingerimus illis id, quod Christus Paulo à stimulo carnis suæ colaphizato, *Sufficit tibi gratia mea*; nec non illud Augustini: *Potuerunt hi & hæ, et tu non poteris?* Possunt nimirum millia seminarum spes nuptiarum non habentium esse necessitate, possunt tot millia militum propter coronam temporalem castitatem perpetuo servare, & tu minister Evangelii, tu Pater ac Seminariorum spiritualis, gratia Christi adjuvante, id non poteris propter mercedem æternam?

35. Superfunt aliæ quædam objectiones horum capitum declarativæ ex eodem Wicelio, Alboino, aliisque solvendæ: & primo quidem Wicelii l. cit. ad mores primitivæ Ecclesie provocat, quibus licitum fuisse sacris Ministris conjugii usum usque ad Siricii tempora affirmat,

F 2 sub-

subdens: Quod si quis ad exempla provocet, longe cognitissimum est, historias Ecclesiasticas ejusmodi exemplis refectas esse. Sed ante Ordinem, inquis? rectissime. Probaturus igitur eras causam Clerogamie, qui hodie quoque ante Ordinem, honeste ducta Virgine, recipiatur in Ordinem? — nisi forte primis temporibus fuerit licitum, quod nostris illicitum iudicari debeat, quando videlicet Cleri nefanda turpitudō eo crevit, ut Sacra etiam ipsa deturpet, atque abominationem adducat extremam.

36. Respondeo I. hoc argumentum Wicelii magis ferire Ministros Protestantē, quam nos; cum in eo fateatur, sacros Ministros tantum potuisse ducere uxores, & quidem Virgines ante consecrationem, ex primitiva Ecclesiæ more, & decretorum Canonicorum constitutione; sic enim etiam habet paulo superius: *Decreta vero Canonica, quæ conjugio favent, illud tantum postulant, ut uxor Virgo ducatur ante Ordinationem Sacerdotalem.* Quem morem, quos Canones, Apostolicis temporibus coevos, accurate servat Ecclesia Græca, conitante ob irradicatum in ea morem Ecclesia Romana: violant vero passim Ministri Protestantē, sine ullo delectu & Viduas ante Ordinationem, & Virgines post illam, hisque decedentibus alias matrimonio sibi copulantes.

37. Respondeo II. falsum esse facta illa, quibus sacri Ministri uxoribus Virgibus ante Ordinationem ductis post illam usi sunt, primis Ecclesiæ sæculis in morem transiisse, cum disciplinam contrariam in more tum fuisset, illaque facta ob varias causas tolerata solum esse, adeo aperte demonstrent Patres N. 6. h. t. relati, ut cordatus esse non debeat is, qui hoc in dubium vocet. Atque ut solum Hieronymi testimonium, cui Viro mores Ecclesiarum sui sæculi optime perspecti fuerant, hic repetam. *Quid facient, inquit, Orientis Ecclesiæ? quid Aegypti?*

& Sedis Apostolicæ? quæ aut Virgines Clericos accipiunt, aut continentes, aut si uxores habuerint, maxime esse desistunt. Quid quod S. Epiphanius hanc disciplinam canonibus vindicatam ibidem asserit, contrariumque ibi tantum praticari, ubi Ecclesiastici Canones accurate non servantur? Videatur N. 7. At ergo hæc disciplina sancita fuit ab Apostolis precepto Ecclesiastico, aut more communi ab illorum temporibus stabilita: utrumque obest Wicelio & Protestantibus, juvat Ecclesiæ Romanæ æconomiam, quæ hanc sive legem, sive consuetudinem ex allatis in propositionis assertionem motivis in ea orbis parte, in qua contrarius usus per negligentiam necdum prevaluit, legibus suis firmare, & posterioribus sæculis, etiam contra torrentem carnalium Sacerdotum manuteneat potuit, esto ante latas illas leges infirmitati quorundam benigne condescenderit; sicut de facto eandem licentiam Græcis Ministri imperitur. Et inde bene fieri potuit, quod primis temporibus & in Græca de facto licitum sit id, quod in Latina amplius non licet.

38. At dices. Non debuerunt Pontifices Romani Clero illud jugum imponere, à quo imponendo post Christi & Pauli expressum desuper tantummodo datum consilium abstinerunt Patres Nicæni, gravissima exhortatione Paphnutii permoti. Rem narrat Soerates lib. 1. c. 8.

Visum fuit Episcopis legem novam in Ecclesiam introducere, ut qui essent sacri initiati (sicut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi) cum uxoribus, quas, cum erant Laici, in matrimonium duxissent, minime dormirent. Et quoniam illis erat propositum de hac re consilium inire, in medio illorum consensu surrexit Paphnutius, ac vehementer vociferatus est, non grave jugum illorum cervicibus imponendum esse, qui erant sacri initiati: honorabile esse conjugium inter omnes, & thorum immaculatum. Videndum ne nimis

plodi, vel proflus ut fabulam, vel saltem ut non sincere à Socrate relatum, de qua re legatur N. 7. h. t. At ut indulgentiores simus Dominis Protestantibus, transmissa ejus veritate.

40. Resp. II. illam aperte damnare praxim Ministrorum Protestantē Ecclesiæ; cum juxta ejus tenorem calibatus Clericorum, qui vel calibes, vel vidui uxoris ad sacros Ordines promoti fuerunt, ex sententia Paphnutii, & Patrum Sanctissimorum, tanquam ex traditione Ecclesiæ veteris (hoc est, ab Apostolorum temporibus) descendens, approbetur, & confirmetur. Jam si hinc statuanus Romanos Pontifices illud, quod ex subiecta hypothesi Patres Nicæni in optione Clericorum conjugatorum reliquerunt, sub præceptum ponentes: illinc vero Ecclesiam Protestantium frana carnalia spiritualibus suis Patribus ultra limites ex Apostolica traditione statutos, atque ab utraque Ecclesia Græca & Latina in hunc usque diem sanctè observatos exotice laxantem, quis horum, quæso, magis impingit in historiam Paphnutianam?

41. Resp. III. transmissa iterum historia veritate, ex illa nequaquam damnari posse Ecclesiæ Romanæ disciplinam. Primo enim vi illius tantum dissimulatur separatio Virorum Clericorum ab uxoribus ante Ordinationem ductis, eo præcipue motivo, quod multa fortassis invite maritis, in gratiam spiritualis ministerii, privari deberent, atque legibus continentia, post expertum, atque assuetum matrimonii usum, constringi. Secundo, illa tum videntur fuisse temporum circumstantiæ, Ariana præsertim hæresis ad instar cancri serpente, quæ Patres Nicænos ab eo, quod ceperant consilio, hortante Paphnutio absterruit, ne nimirum novum in ipsis visceribus Ecclesiæ sua prohibitione excitaret incendium. Conjugii enim usum semel assuetum, quam difficile relinquunt homines,

39. Respondeo ad argumentum I. Historiam hanc à Socrate primum scriptam, atque à Sozomeno, & Cassiodoro postmodum exscriptam, à Boronio, Belarmio, aliisque Viris eruditissimis ex-

inquiens, etiam *gehennæ Sacerdotes. Sacerdotium viduitatis & celebratum est apud nationes.* Tertullianus ergo l. cit. cælibatum perfectum in Ecclesia Africana Sæculo III. apud sacros Ministros viguisse docet, & ejusque aequitatem ad ruborem Ministrorum Protestantium Sacerdotum gehennæ exemplo demonstrat. Quamvis insuper certum non sit, Tertullianum libros suos ad uxorem scripsisse, dum Sacerdotio infiguitus jam esset, uti ex verbis cap. 4. & 5. colligit idem Nat. Alexander. Novati Presbyteri Carthaginensis Schismatici scelus à S. Cypriano Ep. 49. ad Cornelium Papam narratum non probat Africanæ Ecclesiæ disciplinam Sæculo III. Sacerdotibus usum conjugii post Ordinationem admisisse; quod enim calce in uterum pregnantis uxoris excussio abortus propriæ sobolis causa extiterit, id factum est ante susceptos à se sacros Ordines; quod factum nihilominus, quia tunc Ecclesiæ ignotum fuit, non prohibuit, quin ad Sacerdotium proveheretur. Tunc autem vulgatum est istud Novati crimen, ut & alia scelera, quorum reus erat, cum in ejus mores Schismatis ab eo facti occasione diligentius inquisitum est. Et hinc S. Cyprianus cum Ecclesia Africana equidem ipsi parricidium exprobravit, usum vero conjugii minime, quod ei tum adhuc licitum fuisset; secus vero post Ordinationem, qua suscepta, Clericos Ecclesiæ Africana à rerum temporalium cura omnimodis voluit esse alienos tempore Cypriani; adeo quidem, ut ne tutorem quis agere posset sub pena non offerendi pro eo, nec Sacrificium pro ejus dormitione celebrandi. Verba sunt S. Cypriani Ep. 66. quibus Papisca præjudicia circa Missæ Sacrificium & Purgatorium in Ecclesia Africana Sæculo III. in pleno vigore fuisse satis prodit, quemadmodum fortassis nonnullus ex Protestantibus Lectoribus mustabit; sed recognitet, an Apostolicæ Traditiones minus fuerint notæ Sæc. III. ære Christianæ, an Sæc. XVI?

42. Ad primam confirmationem respondet Nat. Alexander l. cit. ex libris Tertulliani colligi, ejus uxorem continentia propositum ante sui consecrationem amplexam fuisse, quod ne post ejus mortem violat, eam hortatur. Illam enim, postquam fuerat ad Sacerdotium assumptus, non ut uxorem, sed ut sororem tractat. Sic enim habet: *Dilectissima mihi in Domino conserva.* Et forsorum Naminum Sacerdotes continentiam servare ibidem notat: *Continent,*

43. Ad secundam confirmationem respondet idem Natalis Alexander l. cit. Sermonem illum Gregorii senioris esse hyperbolicum. Constat enim ex chronologia vitæ S. Gregorii Nazianzeni, ipsum non solum ante Episcopatum, verum etiam ante baptismum patris natum esse. Id quod Natalis operoso computu demonstrat. Qui etiam in solutione objectionis sextæ, in qua proponitur exemplum Synesi, qui ordinatus fuit Episcopus Ptolemaidis, licet profiteretur, nolle se uxorem dimittere, nec à procreandis liberis cessare ep. 105. ad fratrem data, recte ait: Synesium non vere illud propositum habuisse utendi uxore, & procreandi liberis, cum Episcopus inauguratus esset, sed simulatè egisse, quasi in illa animi esset sententia, ut ea arte se se ab onere Episcopatus, quo se indignum existimabat, liberaret. Quod inde elucet, quod non tantum Ecclesiastica disciplina tam adversa inculcaverit, sed etiam quædam fidei repugnantia sentire se finxerit; ut quod dubitet de resurrectione, &c. uti patebit legenti citatam ejus epistolam. Interim Domini Protestantes id lucri ex allatis exemplis reportant, quod primum & secundum ipsi non faveat; istud vero insuper monstret, Episcopos prioribus Sæculis post sui Ordinationem ex Ecclesiæ disciplina à matrimonio prioris usu perpetuo continere debuisse; si enim contrarius mos tum prævaluisset, quare Synesius in cit. ep. scriberet: *Quare hoc omnibus prædico & testor, neque me ab ea (uxore) prioris se juncti velle, neque adulteri instar cum ea clanculum consuescere: alterum enim nequaquam pium est,* (id quod solum prætexuit, ut dictum est) *alterum illicitum.*

44. Objici potest III. Episcopus Orientis nulla lege coactus esse ad perpetuam continentiam, & filios in Episcopatu plebrique procreasse (ex Socrate lib. 5. hist. Eccl. cap. 21.) . Perpetuam igitur con-

tinentiam Sacerdotes & Episcopi non servabant ex universalis Ecclesiæ disciplina, etiam post Nicænum Concilium.

45. Respondetur I. Esto quidam Episcopi filios ex matrimonio prius contracto post suam inaugurationem susceperint, non tamen id permittebant Ecclesiæ disciplina fecerunt. Perpetuam namque servabant continentiam, ubi Ecclesiastica disciplina vigeat, teste S. Epiphano l. N. 6. h. t. relato. Quæ disciplina, quoad inferiores sacros Ordines in Ecclesia Græca tandem labefacta, in Latina impigre Romanorum Pontificum, Occidentaliumque Conciliorum vigilantia in legem perpetuam, constantemque usum paulo post abiit, in eoque ad præsentem diem ad Christi, Paulique votum conservatur.

46. Respondetur II. suspectam esse hac in re Socratis fidem, quantum ad totosque, cum ipsi S. Hieronymus, qui Gregorium Nazianzenum in Oriente sacrarum literarum Magistrum habuit, quique diutissime fuit in Palæstina, refragetur in libro contra Vigilantium dicens: *Quid facient Orientis Ecclesia, quid Aegypti, & Sedis Apostolicæ, quæ aut Virgines Clericos accipiunt, aut continententes, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt?*

47. At Socratis relationem confirmare videtur imprimis Clemens Alex. lib. 3. Stromatum p. 139. dicens: *Quin & unius quoque uxoris virum ubique admittit* (Apostolus), *seu sit Presbyter, seu Diaconus, seu Laicus utens matrimonio citra reprehensionem. Servabitur autem per filiorum procreationem.* 2. Concilium Gangrense can. 4. ita decernens: *Si quis dixerit Presbyterum conjugatum, tamquam occasione nuptiarum, quod offerre non debeat, & ab ejus oblatione ideo se abstinere, anathema sit.* 3. S. Athanasius in ep. ad Dracontium ita scribens: *Novimus autem & Episcopos jejunantes, & Monachos comedentes. Novimus*

vinum & Episcopos non bibentes vinum, & Monachos bibentes. -- Multi quoque ex Episcopis Matrimonia non inierunt: Monachi contra, parentes liberorum facti sunt. Quemadmodum vicissim Episcopos filiorum patres, & Monachos generis potestatem non quesivisse animadvertat. Quæ omnia suadere videntur, sub finem Seculi II. & sequentibus sacros Ministros passim & sine reprehensione Matrimonio usos fuisse.

48. Respondeo allata exempla intentum non evincere, nec testimonia Eusebii, Epiphani, Hieronymi de contrario modo testantium enervare. Nam ad testimonium Clementis, Respondeo I. illud solum suadere suo tempore continentiam aliquo positivo canone Clericis majoribus notidum fuisse impostam; ex quo non sequitur Matrimonium apud illos in communi usu fuisse. II. dici potest, & quidem melius, usum matrimonii in illo Clementis loco ad Laicos referri (seu Laicos utens matrimonium contra reprehensionem), non autem ad Diaconos, & Presbyteros, quos unius uxoris viros equidem admittit Apostolus, non autem filiorum procreationi operam dantes. Id quod ex scopo ibidem à Clemente intento liquefit. Susceperat enim contra Tatianum & Encratitas probare, matrimonium, usumque ejus malum non esse ex eo, quod Apostolus ipse unius uxoris virum ad Sacerdotium assumi decreverit.

49. Ad Canonem Gangrensem dico, Patres in eo locutos non esse de Presbytero, qui conjugio post Ordinationem sacram uteretur; sed de eo, qui uxorem olim habuerat, vel habebat etiam nunc fororis loco, non uxoris. Agebat enim contra Eustathianos, qui Laicos actu conjugatos à communione repellabant; Presbyteros vero etiam ab usu matrimonii prius initi temperantes, quod tamen olim nuptias, quas illi execrabantur, inivissent, à sacrorum congressu ar-

cebant. Unde versio Dionysiana loco rò conjugatum, expresse ponit, qui uxorem habuit.

50. Ad auctoritatem S. Athanasii respondeo, illum intelligendum esse de uxoris ductis, deque filiis procreatis ante Episcopatum, cum eodem modo de Episcopis ac de Monachis tibi loquatur. At certum est, nusquam permisisse Monachis connubia, & rei uxoria sunt; ex quo Monasticam vitam professi sunt; igitur nec Episcopis, ex quo fuerunt ad Episcopatum promoti. Quem sensum habuisse S. Patrem confirmari potest ex ejus Apologia de fuga sua, in qua narrat Leontrium quemdam Arianum Pseudo-Episcopum se ipsum castrasse, tantum ut mulieri à se adamata cohabitare permitteretur: quod facere opus non habuisset, si Episcopis tum permillum fuisset usu matrimonii ante Ordinationem initi fieri; potuisset enim illam ante Ordinationem ducere. Quod autem Dracontius persuasum habuerit Episcopos Monachorum instituta servare non posse, solitam nimirum abstinentiam, jejunia, & imprimis continentiam, id ex Viri sancti, & eorum omnium, quæ in mundo extra suum asceterium contingebant, ignari simplicitate contigit, Monachorum suggestionibus errorem hunc ei ingerentibus; ex illo imprimis motivo, quod conjugatos ad Episcopatum assumi dicebant, quem S. Athanasius laudata epistola ab eo auferre conatus est.

51. Obijciunt IV. auctoritates quasdam ex sacris Literis: & primo illud Genesios: Crescite & multiplicamini, & replete terram. Quibus verbis propagandi generis humani mandatum contineri affirmant perpetuæ oppositum continentia. 2. Illud Matthæi 19. Quod ergo Deus conjunxit homo non separet: ex quo inferunt, Sacerdotes sine violatione precepti divini ab uxoris non posse avelli. 3. Illud Apostoli ad Hebræos 13. Honorabile connubium in omnibus, & thorus im-

immaculatus. Unde usum matrimonii in sacris Ministris laudabilem arguunt. Sed quam hæc sint frivola, ostendent responsiones.

52. Ad primum itaque respondeo, his verbis non contineri præceptum, sed benedictionem; alias enim pisces & aves, quibus idem dictum est, præcepti capaces afferamus est necesse. Vel si præceptum continent, illud non est datum singulis hominibus, sed ad genus humanum dumtaxat relatum; alias pessimum Christus & Paulus de continentia dedisset consilium. Nec credo genus humanum contra intentionem Creatoris interitum, etiamsi Ministri Dominorum Protestantium consilium sui & nostri Salvatoris nobiscum sequerentur.

53. Ad secundum dico, Verba Christi intelligenda esse de communi vinculo, non de thoro, & nuptiarum usu: & conjugatos quidem à repudiis deterrere, sed emissum de consensu alterius conjugis continentia votum irritum non facere.

54. Ad tertium respondeo, Apostolum vocare connubium honorabile in omnibus, quæ ad illud pertinent, sive prolem, sive fidem, sive Sacramentum spectemus; si enim juxta libidinofam interpretationem quorundam adversariorum rò in omnibus pro singulis personis sumendum est: igitur honorabile erit conjugium fratris cum sorore, patris cum filia, &c. Uxoris sacra fames, quo non mortalia trahis pectora! at Apostolum hoc in loco non enuntiative, sed præceptive esse intelligendum, ita ut sensus sit: Conjugium sit in omnibus vobis honorabile, & thorus immaculatus; hoc est, sine omni vitio, Interpretes non ignobiles censent. Sed quoquo modo accipiatur, certe de Sacerdotibus, aut de his, qui virginis votum emiserunt, intelligi non posse ex omnium Patrum doctrina colligitur. Plures jam à N. 6. & seqq. retulimus. Chrysostrum & Isidorum Pelusiotam pro coronide operose

disputationis hic adduceamus. Quorum primus ad Theodorum Lapsum hæc scribit: Legitima & justa res est conjugium; & ipse confiteor: honorabile connubium & cubile immaculatum; sed tibi jam non est integrum connubii jura servare. Cælesti enim Sponsio semel junctum, illum relinquere, & uxoris laqueis implicari, adulterii crimen incurrrere est: quamvis nullus hoc nuptias voces, ego tamen & adulterio illud tanto pejus affirmo, quanto major ac melior mortalibus Deus. Bone Deus! ubi manet Lutherus cum Catharina! Et hom. 10. in ep. 1. ad Timotheum: Si qui uxorem duxit, sollicitus est, quæ sunt mundi, Episcopum autem hujusmodilicitudine tangi non convenit; quomodo superius dixit, unius uxoris virum: quidem illum, qui post uxoris obitum constituetur Episcopus, significasse intelligunt. Alioqui licet eum, qui uxorem habeat, quasi non habentem esse, tunc nempe rite illud concessit pro tempore, ac pro rei natura, quæ tunc incerta. Oeconomiz, quæ in Ecclesia exordis necessaria erat, tribuit Chrysostrum, quod ad Episcopatum assumpti sint, qui uxorem duxerant, quamvis esse debeant, quasi non habentes: id est, Matrimonio non uti, ex quo Episcopi consecrati sunt. Suffragatur S. Chrysostrum S. Isidorus Pelusiotus ejus discipulus lib. 3. ep. 75. Exhibite, inquit, corpora vestra hostiam viventem. Non ad Sacerdotes solos scribens, ut existimas, hoc mandabat, sed universæ Ecclesie; unumquemque enim hæc in parte Sacerdotem esse jussit. Quod si castitas & pudicitia subditos Sacerdotum ordinat, libido procul dubio, ac lascivia Sacerdotibus dignitatem abrogat. Atque hoc quidem leges & Ecclesiastica instituta sanciant: verum haud admodum tamen fit. Quam autem ob causam, non est meum commemorare. Quæ testimonia velim cordatus Lector expendat cum aliis in decursu præsentis Tituli allatis, ac demum de controversia præfati judicium ferat.